

/

Fridolf, Din dårskap jag aldrig förlåter] Då, - för qvinnor, oskvaller
och förtal - skull, [Hvaraf jorden öfveralt tyvärr är full; Du ~~id~~^{he}liga
blodband, kärlek och tro] ^{it} afvunden, hatet och glömskan öfverlåter.

MDCCCXXXV (1835)

Fagervik Bruk belägit i Ingå ^{So}ken och Nylands Län 8 mil ifrån
Helsingfors, är anlagt i början af sjuttonde århundradet, och drifver
nu förtiden 2 Stångjernshamrar med 3 hårdar, 1 Knip och 2 Spikhamrar
med 4 hårdar, Masugn, Qvarn med 2 par stenar, Bränneri med 2 st. 90
kars ^{mn} ~~par~~. Till ~~före~~ har här äfven varit jernbruk och plåt ^{ll} ~~Fabriqne~~
med ^e ~~förtanneri~~, men desse verk, äro i sednare tid nedlagde emedan
Bruks ägarene funnit större fördel, med att endast tillverka stång-
jern som tullfritt och nästan utan några omkostnader med god fördel
afsättas på Ryssland, hvartill ~~Rudi~~ ^{ll} ~~materien~~ hämtas ifrån Sverige
med ringa ^k ~~kostnad~~, så att rena behållna vinsten på hvarje tillverkat
Skrd stångjern desse sednare tider uppgått till och med öfver 25 Rub.
Ass. eller 50 pros^t af värdet. Detta Bruk till^{ll} ~~förde~~, i slutet af
sjuttonde och början af adertonde århundradet den för sina Patriotiska
^{mj} ~~bevärdande~~ n i Finland högt aktade släkten Billstein. Genom oerhörda

uppförfingar och lidanden under konung Carl den XII^s olyckliga krig och
 Ryska invasionen, i början af adertonde seklet, såg denna släkt sig så
 blottad på medel att den icke mera förmådde utur sitt förfallna tillstånd
 upphjelpa Bruket och dess egendomar, hvarföre detsamma jemte Billnäs
 och Skogby Bruk med tilltydande egendomar år 1724, försåldes till 2^{ne}
 bröder Hisping för 25 tusende Daler ~~Kop~~^{Kop 5 mE}. Den ene af desse bröder,
 hvilkas stamfäder voro bönder på ön Hisingen vid Göteborg, hette Michel,
 var handlande i Stockholm, och hade, som vanligen under sådanne tider
 plägar ske, med gott hufvud och samvetslös tilltagsenhet på sitt Fädernes-
 lands och sina medborgares ~~bekost~~^{bekostnad} förstätt samla en för dessa tider högst
 betydlig förmögenhet, hvarföre han äfven med afseende å dåvarande mynt-
 pjäser, hvaraf han ägde en ofantlig mängd allmänt var känd under namnet
 Plåt Michel. Den andra brodern Johan Wilhelm Capiten vid Infanteriet,
 hade under mångårig fångenskap i Ryssland genom oloflig bränvinsbränning
 äfven förvärfvade ~~en~~^{en} någon förmögenhet, hvilken han vid den erhållna friheten
 lika ~~sin~~^{sin} rikt förstod att undandraga sina väktares uppmärksamhet, som
 han under fångenskapen förstätt dölja sitt bränneri. Detta hade han jem-
 te sina medfångnes tillhjälp, inrättat i källaren af det hus hvori de
 voro in ~~in~~ⁱⁿ q ~~q~~^q v ~~v~~^v ar ~~ar~~^{ar} derade, och ~~lett~~^{lett} rökgången genom boningsrummens spisar,
 hvarigenom det vådliga företaget undgick deras uppmärksamhet som icke
 voro intresserade deruti. Det genom denna lofliga industrie förvärfvade

guldet utpraktiserades från Ryssland, dels ^Nriokat i knallar, dels inskurit i de öfver en tum tjocka permarne på dåvarande tids biblar och andra andakts böcker.

Bruket jemte egendomarne bedrefs nu med god drift af desse Bröder gemensamt, på Michels ^{förlag} (under Johan Wilhelms förvaltning ända till år 1756. ^{d/} Dock som den vid Bruket förvarade brefväxlingen af sig visar, under beständiga ömsesidiga förebråelser ^{sl} af egennyttiga tillgrep gjorde på hvarandras bekostnad, men med afseende å Luci 6 cap: skref ^{d/} det bröderne emellan icke till svårare utbrött ^{sl} än förebråelser.

Under denna tid tillköptes, af den genom kriget utblottade Adeln för ett röfvareköp flere goda egendommar, äfvensom, genom den Bruken i allmänhet uplåtna ^{ll} rättighet att skatteköpa Kronohemman, Finpadda by bestående af ^{4/} hemman underlades Bruket, ett privilegium som verkat mycket ondt i ^{men} ~~genom~~, och särskildt ^{s/} härstädes genom Bruksägarens egennytta orsakat en rättegång som pågått öfver 10 år, och ännu ^{z/} försattes på lif och död Bruksägaren och bönderne emellan.

^{d/} Emellertid blefvo desse herrar bröder döde och begrafne, Michel i Stockholm och Johan Wilh. i Fagervik, och Bruket jemte egendomarne tillträdde, dels genom arf, dels genom köp af Michels son, Johan en titulerad Notarie i Bergs collegium. Denne herre sjelf rik, gjorde år 1757. förmånligt gifte med en Catharina Wittfooth i Åbo. Under de för-

månliga conjuncturer som under hans tid för Bruksrörelsen i allmänhet inträffade, bedref äfven han sina verk med den kraft som ungdomlig styrka och tillgång på medel ingifva; också idkade han betydlig handel och förskref Utrikes ifärn under de hårda åren på 1780.90.talen, stora kvantiteter Spanmål, som han med stor vinst förytttrade, dels emot con- tant, dels emot pant åt landets nödställda barn, och förökade derigenom sin redan nog stora förmögenhet. Sådane förtjenster blefvo af vederbörande belönte med Assersors titel och riddare värdighet.

Under hans tid bedrefs storskiftet ^s väket i Finland på fullt alfvare, och har han förstätt förskaffa Bruket och dess egendomar, de största och bästa skogar om också gramarne blifvit utan; illviljan och afvunden som alltid åtfölja stora förtjenster, har väl velat finna orsaken att sådant lyckats, deruti att han sjelf var Comprom: Rätts ordförande, och i sin tjänst såsom Inspector ^t hade antagit ordens ^t commisions Landmätare Adam Malmström. Denne gamle Adam har väl också, på alla de håll där någon granne mera djerft försvarat sin rätt, åtminstone så långt som möjligt varit uppgått ⁿ pretentions linn(j)er, för att i en framtid hafva anledning att tvista och dela, men hvem inser också icke rättvisan deraf? ty hvartill behöfver en Allmoge skog, då däremot jernverk och därmed ^m förevade ^t inrättningar utan sådana icke kunna äga bestånd. Stora kär ^t

och mossar odlades af denne idoge man, Bruket uppbygdes så godt som ånyo i tidens solida smak, och en ofantlig mängd sten lades på sten som nästan alla äro prydda med ägarens bomärke, men sin största konst har denne nye ^h Dödalus visat på Magasins byggnaden vid sitt ägande Billnäs Bruk, hvem har ej med förvåning sett att denna stenmassa, som äfven är tecknad med sin danares bomärke, icke som vanligt är grundad på jorden utan i luften, årtalen på flaggens och huset bevisa tydligt för hvar mans ögon sanningen deraf, ty flaggen är uprest ^{1/2} år tidigare än sjefva huset. Arckimedes fordrade åtminstone en fast punkt för sina experimenter, här har det icke behöfts i trots af Newtons ^w antagne ^a system om tyngdlagen.

Undet ^a alt detta blefvo de Finnpada byamän, tvärt emot de författninggar som noga utstaka Brukets rätt öfver de hemman som fått skattelösas emot vilkor, att ~~åberoen~~ ^f skulle bibehållas utan förökade skatter, outhörligen plågade att göra dagsverken till Bruket, för samma pris som enl^t. markegången gällde 50. år tillföre de då de skatteköptes: sina såkallade stöfvelängsåkrar och ängar blefvo ^o de beröfvade - hvarföre någon tid gafs dem en ringa ersättning af 4. parmar hö ^a arligen, som äfven snart indrogs; nya odlingar gjordes öfveralt, på deras genom Bruksarbetarnes talrika boskapjordars våldbetande redan nog inskränkta mark. Deras skogar

6
tillgrepos af Bruket med fulläganderätt, både till Kolning och ved-
(ved)hygge utan någon stubbelön, ehuru författningarne bestämma lika
betalning åt dem med egna hemmans bönder, till och med blefvo de i fiskand
ofredade under egna åkrar och ängar, hvilket förtyyck (~~förtryck~~) måste
de ej utstå! utan att deras skatter på något sätt lindrades, eller att
våga höja sin röst emot den mäktige våldsverkaren, glade om det stadnade
dervid. Senare bruksegare hafva dock skärpt detta förtryck så långt, att
bördet emellan Bruket och dem snart måste uphöra eller brista. Assesso-
ren förde under ~~af~~ detta stort hus och lysande lif som anstår en rik
man, blef adlad och fick sitt namn i ändan förlängt med ER, erhöll
sluteligen Bergsråds titel, förde Carbasen kurtit hvarje lördag på sitt
Contoir, och lefde så nöjd och lyckligt som oenigheten mellan honom och ~~hans~~
hans 2^{ne} barn, tillät till Maj månad 1790, då han plötsligen afled 64.år
gammal, som det sades i vattsot, men enligt sanningen, af alteratio~~n~~ se-
dan det blef kunnigt att han genom sin förtrogne Bergman, utan Regerings
och ~~au~~toritetens vetskap under 1788 och 89. årens krig, haft hemlig
budskickning till den utanför Hangö kryssande fienteliga Ryska flottan,
och nu derföre skulle actioneras. Före sin död hade han testamenterat åt
Bergman som nu var 48 år gammal, en årlig lifstids pension af 100. Rd^c
specie; han trodde väl ej att Bergman skulle upleva 48, år ti~~g~~, som dock
nu inträffat. Efter Bergsrådet ~~och~~ och vasa riddarens död, tillföll Bruket

7

med dess egendomar jemte $\frac{1}{3}$ af Billnäs och Skogby Bruk, dess son Ryttmästaren vid Adelsfahnan Michael, en liten jovialisk man tillgifte ^{ven} kärleken och vinet. Dess syster Johanna, fränskiljd Fru ^{Till} dåvarande öfversten sedermera Generalen och Geh^ume^u Rådet Grefve Aminoff, ärfde de ^{"T"} öf^uriga $\frac{2}{3}$ af Billnäs och Skogby, och då hon, skön som fordome Aspasia, lika lättsinnig som hon, ^fann Nordens söner altför kalla och phlegmatiska för sin eld, öfverreste till Frankrike där hon ägde en Farbror, som fordome engagered i Sve^Nnka Ban^uquen, hade för att undgå [?] Hamans upphöjelse, blifvit af brodern Johan utur fängelset hulpen på flykten, [?] och nu i Cahors under antagit namn Hillebard idkade vinhandel, köpte Ryttmästaren äfven hennes andelar i Billnäs och Skogby. Bruken bedrefvos och förvaltades af den åldrige Bergman, på den af Ryttmästarens fader banade väg, under det Ryttmästaren sjelf som en rik väl^ullsting förde en Syba^Tnitisk lefnad till år 1793, då han gifte sig i Stockholm med en fröken Sofia Winbladh, det nyckfullaste och egensinnigaste Fruntimmer som till den tiden någonsin ber^utt Finlands jord, ty hon kunde i året^a göra sig sänsliggande sjuk, men då det skulle bära af till Sverige, ty Ryttmästaren passerade efter sitt giftermål vintern i Stockholm och sommaren på Fagervik, kunde hon, frisk som en hind, med en månglerskas eller marketenterskas ifver ombesörja alla in och utpackningar för det

ganska vidlyftiga hushållet. Med henne ägde Ryttmästaren 3^{ne} barn, en son och 2^{ne} döttrar utom dem som dött i en spädares ålder, utan att han likväl förgätte sina äldre förbindelser eller försunmade ingå nya så ofta tillfälle gafs, och när gafs icke tillfälle för en rikman? Af dessa barn älskade modern ursinnigt den äldre dottern Charlotta, och önskade henne till Patronessa på Svartå Bruk, men då Bruks Patron Linder icke förstod eller låtsade förstå sådant, utan sednare älskade till Fru den yngre Jeanette, af föräldrar och syskon ^R ^d ^m fatta kallar, som dock var en personficerad osanning, fattande hon såväl till honom som henne det oförsonligaste hat, hvars utbrott hon icke kunde styra, utan då Linder en gång hemkommen från en resa till St. Petersburg befann sig sjuk i följd af ovanan med vattnet därstädes, sade hon, det hon nu hoppades att hennes till ^{lämnade} ^r ~~lätt~~, vade herymåg skulle skita sig ihjäl, och hon således blifva honom qvitt.

Då Ryssarna år 1808. intog Finland, ville Ryttmästaren såsom ifrig Svensk försälja sina Bruk och egendomar för att helt och hållit öfverflytta till Sverige, men till lycka för Familjen ^R hann han ingen köpare, och så förflöt tiden till år 1816. då högstsalig hans Maj^t Kejsar Alexander, glorvördig i åminnelse besökte Finland, och RyttmästarHisinger upphöjdes i Friherrligt st^ond, hvaröfver dess rangsjuka Fru vid noticen derom yttra^r en så oåterhållen barnslig, glädje att hon flere gånger i

9

sin säng kullbyterat. Alla som kände den nybakade Baronen yttrade sin förvåning öfver denna upphöjelse, ty ingen visste med honom någon förtjenst som gjorde honom värdig dertill, och Baronen sjelf teg hållande, god min. O, du kortsynte, men så är det vanligen, det som ligger tydligast, för ögonen undgår snarast upmärksamheten, och så var det äfven här. Är det då ingen förtjenst att i ett folkfattigt land, ifrån ynlinga åren ända in i den sednaste åldern ouphörligen af alla krafter hafva arbetat på folkökningen? är det då ingen förtjenst att för samma ändamål hafva uppoffrat en del af sin förmögenhet? Hvem känner icke att då köpporna åren 1799. och 1800. genom stora nederlag å barn, aldeles sökte tillintetgöra Herr Ryttmästarens förtjenst, han då, lät för att beforda Koppymningen, till tvänne mödrar i Ingo Sokn som antagit densamma för sina barn, såsom belöning på sin bekostnad utdela tvänne medaljoner af silfver, värda åtminstone två Rd^r, samt till de sjuka barnen tjenlig och föda medicamenter för kanske andra två Rd^r; den som detta icke känner må läsa Stockholms Posten. N° 237. för lördagen den 17. octob^r. 1801. och hans okunnighet skall försvinna. Sådana förtjenster blifva icke alltid obelönte, och det sades, af dem som trodde sig känna gängen i de högre regioⁿerne, att Ryttmästarens projecterade utnämning till Friherre skulle funnits i den icke långt förut aflidne Exc^{el}: Grefve Armfelts portfölj; en man, som sjelf ägande stora förtjenster nogsamst förstod bedöma andras.

Emellertid fortfor de Finnpadda byamäns förtryck oförändrat på samma

sätt som under Baronens Faders tid, men nu trodde de, att då Kejserslig

nåd blifvit g(j)-uten öfver deras Buse, tiden för dem vore inne att

äfven vinna någon nåd, hvarföre de år 1817. anmälde sig till samtal med

"nådig Baron", hvilket dock slutades på det sätt, att de istället

härtiliggöra dagsverken till Bruket så ofta de påkallades, för det bestämda

priset af 5 1/4 S^r RG^s för hvarje öke dagsverke, ett pris som

lärer varit gällande 100. de år tillförene då de under Bruket skatteköptes,

nu fingo sig bestämdt att årligen göra 75 öke dagsverken hvar(r)dera

utan ringaste betalning. Detta bevisar huru långt den despotiske men-

niskan kan sträcka förtrycket/~~emot~~ sina likar, då hon ~~er~~ affat vågar låta

egenlyttan utstaka sina steg, och likaväl voro desse binder efter Lag

och rätt icke skyldige att utan betalning arbeta en timma till Bruket,

ehuru denna egenmäktigt pålagda skatt beräknad i penningar utgör mera än

hemmanens alla lagliga onera. Måne väl "nådig Baronen" ägt något be-

grepp om stadgandet i 1 §.44. Cap. missgärningsbalken.

Bruken drefvas alt på gamla sättet, dock mycket lamt af den åldrige

Bergmans efterträdare, en ärlig men lat goddagspilt vid ~~samma~~ Lindmark

som förut varit vice Kronofogde. Arbetet vid contoiret vräktes på en

ung energisk skrifvare vid namn Hillebard, erkänd (en) naturlig son af

Baronen *; han fick

x Och hans enda arf, blev Famillens missdädares, den till Frankrike
förrymde BergsRådet Hisingers Broders Namn.

det svåra uppdraget att till behörig arbetsamhet och ordning återbringa
de genom förrymda skrifvarens vårdslöshet i liderlighet nedsjunkne arbetar-
ne, ett uppdrag som väl för honom någorlunda lyckades, men också ådrog
honom hat af arbetarne och afvund af sina kamrater. - Tiden förgick så-
ledes utan annat anmärkningsvärdt ända till år 1824. än att Friherrinnan
gifte sin äldsta dotter med en Grefve Lefvenhant i Sverige och Baronen
den yngre med BruksPatron Linder på Svartå. Då nu Baronen ledsen vid
resor och bestyr, önskade kunna i lungt helt och hållet öfverlämna sig
åt sin enda ännu öfvermåttad dock högt stegrade passion, girigheten, öfver-
lät han genom köpeafhandling, alla sina Bruk och egendomar til sin son
Fridolf, hvilken nyligen gjort en utrikes resa genom Tyskland, Frankrike
och Italien, och liksom flyttfoglarne, då de tåga öfver ett land besedt
torn och städer, samt äfven sjelf, blifvit sedd, troligen åtminstone
af postillonerna, och nu vid hemkomsten befans såsom myndig ^{man} ~~man~~ vara ett
fullväxt barn. -

Den gamla Baronen bosatt i Stockholm, lefde ännu många år, procentade
och ockra^{de} var rik man, men ej mättad, Fortuna tröttnade, Nemesis vakna-
de, och den gamle som ännu ägde krafter för några år, brådstörtades i
grafven den 29. Januari 1829. lagligen anklagad för otillbörliga egennytt-

ga tillgrepp i en ogift afliden Svågers bo, och då det gick så hårdt på äran att värjemåls ed skulle slita tvisten, uthärdade icke penningemannen, längre emedan han såg ^{des} anseende svigta hvaruti han till den tiden förstätt att bibehålla sig. "Som i mäten skolom eder mätit varja^d, och hvad i viljen människorna skola göra eder det gören i och dem". "Om barnen äro delaktiga i föräldrarnas synderⁿ och tråda i deras fotspår, så få de lida såväl för sin egen som för föräldrarnas ondska skull". Novum testamentum.

Nu hafva vi ändteligen med denna beskrifning hunnit tidens man, nuvarande Autocrateⁿ på Fagervik, hans förmäthenhet Friherre Fridolf Hisinger, detta usla resultat af ägta sängens slaftjenst såg först dagens ljus i hömånaden 1803. då jordens barn äro som fjermast aflägsnade från Solens strålar, och denna himlakropp sjelf står i Kräftans stjernbild. ^U Frontidens Astrologer skulle uttytt detta för ett elakt, tecken som förebudade den nybornes kräftgång i alla sina dagar, men med rätt^a hafva deras siarekonst råkat i förakt, emedan den ingen trovärdighet förtjenar, som äfven sammas^{na} på vår man emedan han till denna dag skriyit^d framåt på sina fäders bana. Barnet växte till och förkofras under ^{mon} ~~ans~~ tillsyn, den enda person för hvilken hans förnämhet ännu i dag yttrar någon kärlek och respekt, och af hvilken han måste åtnöjas med den simpla vaggtiteln herr Fridolf. Ifrån henne öfvergick han i gouvernanten Demoiselle Lyckons^h händer, hvilken för barnets skull stod i stort förtroende med dess Fader, och under hvars tillsyn han ^{för} fortväxte ända till dess

g^uvernamentens visnade, anlete antydde en viss sjuklighet som förklarades^s
 först, i nionde må(na)den, kunna häfvas, och föranlät henne att öfvergif-
 va hufvet^s. Därefter antogs till lärare för ungherrn en spränglärd half-
 förryckt lu(n)damagister vid namn Almqvist, denne proppade dess hufvud
 så fullt med mißmass att intill denna dag, ingen klok man ur dess Chaos
 kunnat ~~väcka~~ ^vveckla ^m en enda sund idé. ^m ^z ~~En~~ ^m ^z ~~med~~ ^m ^z ~~le~~ ^m ^z ~~stid~~ ^m ^z hade rötägget i det
 högvälborna nästet, upnått den ålder, att det blef fråga om han skulle
 genomgå eller ligga vid någon Akademie, för att i en framtid kunna vinna
 en titel mera respectabel än den enkla "Herr Hisinger", det ventilerades
 starkt i detta ämne^m mellan Far och Mor, hon nekade det bestämdt^m, förebä-
 rande att hennes son, född att befalla, skulle blifva slafviskt sinnad,
 om han, i sin kraftutveckling^s ålder, böjdes under den Akademiska dis-
 ciplinen^m och de lärda peruktoockarnes pedantiska ok; Fadren deremot trod-
 de sig af egen erfarenhet^s veta, att med penningar vore friationen^e, vid
 rullningen öfver den Akademiska banan icke så betydlig^e, för dem som icke
 egenteligen egna sig åt lärdoms yrket, men att det vore nödigt blifva
 i ungdomen af kamrater tribulerad, på det de skarpa h^orn som alltid ut-
 märka en isolerad upfostran, något måtte afrundas och icke i ^m ^z ~~den~~ ^m ^z ~~fram~~ ^m ^z ~~tid~~
 blifva hinderliga vid egna rörelser, eller sårande stöta["] vid alla dem
 med hvilka man under lifvet komme i beröring. Medan detta viktiga ämne
 diskuterades, vred Fortuns på sitt roder, och Friherre värdigheten stör-

dade som från himmelen öfver Familjen, och förlägenheten försvann^m, ty med
 penningar, namnet **Baron** och en portion duk^{mh} kan man oblygt framträda i
 verlden, till och med i spetsen för de män, hvilka, för att vinna sig
 ett namn, grånat på embetsmannabanan. Men, på hvad sätt skulle väl då
 kycklingen avskaka blodpennorna, då han redan började flaxa med vingarna
 och gala med spädt ljud? jo! Han bestämdes att först voltigera och sedan
 resa, det märkvärdigaste^z af resan är redan skildrat vid slutet af
 beskrifningen om dess Fader. Med voltigeringen gick det icke heller så
 dåligt, ehuru Baronens icke utⁱvecklade någon Athletisk figur, kan han dock
 framvisa händer och fötter som skulle göra heder åt de sinifierade sköly^d-
 hållarne i dess vapeh, men den del af kroppen som bör vidtaga där ryggen
 slutar saknas aldeles, och på det hela figuren icke måtte framställa
 en förruttnad, till sitt fall lutande värststolpe, packad^s på denna kropps-
 del så mycket vadd, blå och flanell som vore^{me} (än nog till valkar åt ett
 helt spann^u fankbrutna hästar. Hans Förmähet blef, som förut är nämnt
 genom Fadrens öfverlåtelse, år 1824. Sjelfherrskare på Bagervik, och
 året derefter förafskedades Lindmark, Hillebard emottog äfven dess
 post, samt förenade nu i sin person tre sysslor, nemligen Directeurens,
 Inspectorens och jernskrivarens. Författaren som varit i tillfälle
 förskaffa sig utdrag ur Brukets böcker, har vid slutet af beskrifnin-
 gen vidfogat detsamma; Brukets revenue^u för en period af sju år under

hvardera af de tre sista förvaltarena är deruti specificerad och den sakkunnige må bedömma om med förändringen af förvartare för Bruksägaren var vunnit eller förlorat. Om Billnäs och Skogby tillsammans antages rendera lika med Fagervik, är hvarje läsare af denna skrift i tillfälle att ungefärligen beräkna Friherrens behållna årliga inkomster.

Med förundran anmerkte en och hvar, att hans Förnämhet ända till sitt 23^{dje} år, icke yttrade någon böjelse för det andra Könet, då likaväl förfädren i denna genre alla voro meriterade män, men på engång utbröt nu, lik en hämmad lafvaström hos honom parningsdriften med ytterlig häftighet, och som intet högdjur värdigt hans person fans i nejden, tågade han af i en nyköpt ^{af gu} Bolangin lik en Siams Elefantt förd af sin guldprydda Corean, i brunstig i fver till Lemo Soken, hvare^Ant, som ryktet honom förkunnat, skulle finnas ädlaraser. Författaren har sig ej bekant huru resan aflopp, men det vet han, att hans Förⁿvämhet efter hemkom^msten arbetade en hel veckas tid, med tillhjälp af Lexion och grammatig^{gu}e på ett Fransyskt ^kKärleksbref till Fröken Mine^Tte D^eM., tågade ännu en gång åstad, och återkom med en korg, jemnst^r med den Eric den XIV. en gång erhöll från Elise af England. Denna första motgång, hvilken hans förmäthenhet i sitt öfvermod icke förmodade, ja icke engång skulle ansedt för möjlig, verkade icke allenast en ofandligt lång näsa, utan grämde honom så svårligen, att han lika

oförställdt yttrade sin sorg, som fordom David, öfver Absalons ofärd^u,
 stängde sig inom lyckta dörrar, stötte huvudet emot väggen och lät
 spotten flyta utöver sitt skägg. - Det sades att jungfruns fader icke
 för sin dotter gillat en sådan förbindelse, utan yttrat, det vara
 henne mera värdigt, taga sig en man utan penningar än penningar utan
 man. Till förströelse gjordes några excursions^uer i trakten, och det
 beställsamma ryktet sade, att ännu en liten korg, i från Laxpojo blif-
 vit lagd till den förra, utan att författaren kan bestämdt^a ensvara för
 sanningen deraf. Vid denna tid hittade hans Förmämhet i en skräpgömma
 på Fagervik en bundt obegagnade landbonde contracter, tryckta på 1760,
 talet, men redan då i Aristocratiens mest gynnade tidehvarf, befundne
 såsom högst absurde och lagstridige för ändamålet olämplige^u, men så fann
 icke Baronens dem, och ingen före^uställning af det åtlöje de skulle
 väcka, kunde hindra hans förmämhet i från att plugga dem på sina under-
 hafvande. Ibland dem som^u hygnades därmed voro äfven de fyra Finnpadda
 bönder, hvilka likväl, då de hunnit samla sig, hos Lands^uöfdingen an-
 mälde missnöje öfver åtgärden, hvilken förvisste saken till domstolen,
 och så börjades 1826. en Rättegång som ännu^u försättes, ruinerande för
 Baronens heder och ruinerande för böndernas existence. Hans Förmämhet
 trodde sig mycket lätt, kunna fördrifva desse bönder i från deras
 fäders jord, men då saken visade sig kunna blifva tvetydig, grep "Nå-

dig Baronens" sig an, på en rik mans sätt som ovillkorligen vill hafva rätt. Hos domaren löstes stemming med en 200 RD^F Banco sedel, som annars kostar 54 ½ Cop. Silf^F, till Baronens ombud Wennerqvist bestämdes utom ~~donceurer~~^u 500 RD^F för lyckat slut, och andra 500 RD^F fingo användas för böndernas ombud Prof. Afgelius med flere som skulle vränga saken ⁱ (Laga skick och ordning, äfven Hillebard, som sade sig icke känna annat än att desse bönder voro ^u verkliga Landbönder, skulle för sitt ifriga bemödande med saken få 500 RD^F, hvilket ^u aft sammanlagt, utgör så stor summa, att om Nådige Herrn erbudit densamma fördubbl^{ad}as, åt bönderna, hade desse säkert frivilligt afträdt. Nu har hans Förmähet beslutit att de skola dränkas i proësser, och den ena mera intrigant än den andra utfunderas.

Till mellanspel förnötte friherren sin tid i ^u hysligt gräl med Bed^u tjenter, pigor och hushållerskor, hva(r)under en jungfru Sanmark som tyckte ^u snigleriet blifva allför odrägligt, i Ryttmästaren Lindgrantz när och öfvervaro med en nyckelknippa, åsyftade ett dråpslag åt Nådige Herrns anborna näsa, som dock genom ett lyckligt gymnastiskt språng parerades. Någon tid förut hade samma jungfru Sanmark med en kök^uskniv, afkapat näsan på en piga Greta Holm för det ho^u skulle upätit ett stycke af ett stycke korf; hvarföre hon bötfälldes till tvåhundra Rubel, hvilken summa hans Förmähet ädelmodigt för henne ~~erlade~~, såvida

dröjde närm. 2. år, tills talet derom fatt^{an}ede nyare ämnen någorlunda stillad^r sig. Under denna tid ådagal^ade hans Förnämhet - ganska tydeligen för Pariserboerne, att icke alla rika Seigneurer som ifrån Norden besöka deras stad äro slösare, ty Sjelf bebödde Friherren ett vindrum med~~en~~ fensterglugg, men åt Betjentet Östervall bestods endast en mörk skrubb och då denne beklagade sig att hans ögon skulle lida af mörkret, skall Baronen hafva svarat att han emellanåt kunde begagna dagens ljus i förstugan eller på gatan, hvarest denna Gudsgåfva erhöles för intet. För sina under resan utståndna försakelser och lidanden, blef dock Östervall vid hemkomsten till Fagervik rikeligen belönad, nemligen först med Kamma(r)tjenare och ^k Kort derefter med Hofmästare titel. Med sådan frikostighet kunde ju Friherren i längden blifva utfattig.

Vid hemkomsten från Paris 1830. erfor hans Förnämhet, att under hans frånvaro tvenne omständigheter inträffat, som för dess Bruksrörelse kunde hafva nog ^{meh} ~~ans~~liga följder, nemligen att ny jordransakning öfvergått Nylands Lähn, ^{och} (att Regeringen i Sverige förbudit utförsel af Tackjern och Jernmalm. Baronen hade under dess vistelse i Paris, med en Perukmakare gesälls sakkännedom, lyckats förskaffa en vid Ryska Ambasad^{ty}en, i Stockholm anställd högre Embetsmans kala hjessa ^{ty} denne högstpassan-

de hårkal^olotter, och nu beslöts, att genast på färsk görning taga dess erkänsla i anspråk. En Supplique^u till konungen i Sverige omfrihet att utföra Tackjern och Jernmalm, skrefvs mycket sirligt på tjock velin, tillskickades den åldrige Diplomaten, för att af honom framgifvas, utan att hans Förnämhet agtade nödigt först communicera sin Regering derom. Suppliquen^u återkom, utan att blifva framgifven, jemte föreställning om oläpligheten^m deraf, hvilket, för Friherren var så mycket svårare att smälta^t, som den person han förtrott det lyckliga påfundet förutsagt utgången deraf. Vid sex opriviligierade qvarnar med tolf par stenar, malar Friherren för tull, till stor förlust för de skattlagde qvarnarne i orten, och inbringa dessa årligen 200. tunnor säd, utan att en enda kappe erlægges till staten, ehuru Lag och författningar bestämma fjerdeparten af all qvarntull till kronan. Det lyckades förvaltaren Hillebard, att under hans Förnämhets bortovaro vid jordransakningen undandraga detta ämne vederbörandes upmärksamhet; och torde således Baronerna hafva hopp, att länge nog ännu, kunna årligen beröfva Staten sina 50 tunnor, då det för Antipessorerne och honom redan lyckats öfver 100de år, med fyra st. 90. Karⁿs pannor, 2. vid Fagervik och 2. vid Billnäs tillverkar Friherren bränvin, utan att sjelf bebruka mera än tre mantal jord, och för att dölja det olagliga deruti,

har han aftvungit landbönderne å de egendommar hvarå brännerierna äro
priviligierade, skrifteliga bevis deröfver, att desse med Baronens
dragare såsom tjenstehjon bebruka desse egendomas^a. O den kortsynte!

Kan han ej begripa att rätta förhållandet, nogsam^{te} upptäckes vid mantals-
skrifningar och bohräkningar ek^{ra} endast vederbörande göra sin skyl-

dighet; utan att man likeväl får tro, att de två tunnor malt som kro-
nofugden och ^{ky}käradsskrifvaren, och de några jern som ^LLänsmännerna^e

ärligen ifrån Bruket gratis erhålla, härmed har någon gemenskap? I all

handel och vandel nyttjas vid Bruket falsk vigt och mått, ty om också

icke egenteligen förfalskade, hafva de dock genom tidens längd blifvit

så förnötte att de äro falska; och de vigtloder som i dagliga rörelsen

nyttjas, äro åtminstone öfver 70.år gamla sedan de kröntes, utan att

^Sfedermera hafva blifvit justerade. Lag och författningar i detta ämne

anse de anborne herr^aerna icke gjorde för sig till efterlefnad, och som

betjeningens gratificationer, (som i sednare tid bestått i Don ^{Qui}Qui-

xottiske vapens^kföldar eller barberareböcker^a af silfver) noga bestämmas^m

efter den större eller mindre öfvermål och öfvervigt de kunna aflämna,

bör det ej förundra, om desse så begagna de mer och mindre förnötte

vigtloderne och ^{mål}matkärlen, som, utan att behöfva stⁱnda tjufrätt, det

till Bruksägarens fördel sig möjeligen göra låter. - Med skeppsbrutet

gods, isynnerhet ^latt hvad jern heter, drifver Bruket med såväl Nyländske

som Est och ^Lfländske kustboerne en fördelaktig handel, och äro sjö-
 röfvarne rätt nöjde att ett näste finnes, hvar^est de kunna föryttra sina
 gjorda priser, om också till $1/8$ eller en $1/4$ af värdet.

Det hedervärda ^alurendräjare yrket försmås icke (h)eller af hans
 Förnämhet, ty utomⁱdet att hans Förnämhet i sina malmfartyg årligen
 impracticerar sina ^bbehofver af viner etc^{ra}, etc^{ra}, har hans Förnämhet
 ifrån Paris till Stockholm medfört några packlårar, här i landet för-
 bunde böcker ^{och} andre varor, hvilka det äfven lyckades att på samma väg
 insm^ugla: erfarenheten har visat att jern^rtackorne och malmstenarne äro
 nog hårda för Tullbetjeningens fing^rar och spjut; också medgifver icke
 tiden ⁱlång undersökning om de några L^d smör, som de årligen erhålla
 för fern expedition skull ^afortfara. Endast brefven härom, de dubbla
 förpackningarne, original handlingar och afskrifter som tillfälligs^t
 vis kommit författaren i handom, styrka en dag om så göres behof de
 gjorde uppgifterne.

Sedan nu Friherren trodde sig hafva sitt hus i ordning, "alla
 obehagliga spår igensopade" och sitt anseende genom två års vistande
 utrikes temmeligen förstärkt, började han åter med alfvar(e) tänka på
 giftermål, ⁿmed för stolt eller dum att deruti följa Fammillens önskan,
 ville han följa sin egen näsa, och märkte icke att han gick efter andras.
 Hans Förnämhets förre förare hade ifrån Waldemars Stad, låtit öfver-

komma en dotter, af den under sista krig mellan Ryssland och Sverige kände eröfraren af Gottland, äfven tragiskt känd genom Roddis stora lurendräjerier och dess uttredning på Finland. Detta Fruntimmer, ej skönt, ej fult, med gång liknande ett vanligt skepp på döda vågor, utbredd sitt nät, och hans Förnämhet rusade som en Gös deri.

När rätt goda affärer göras, vinner man ofta mer än som kan beräknas, ^{och så} också gick det äfven Friherren, ty, jemte seine Frau, Gemahlin, erhö^{ll} han hennes äldre syster, en bedagad Furie i halfmensklig^g gestalt, svart som djefvulen sjelf och ännu elakare än han, representerar hon i sin kl^{ets} fullkomligt hans värdighet. Dessa bägge fruntimmer hafva fullkomligt utbildat Friherrns misstänksam^m och dåliga lynne, hvilket tjenstefolket, (nästan de enda menskliga varelser, som detta herrskap komma i berör^{ing} med) ³ nogsamt få erfara, ty somliga rym^m om nätterna ² och somliga om dagarna ², och Östervall, hvilken under Baronens sjukdom skött honom som ett lindebarn, fann sig föranlåten att afresa sjelva julnatten ¹⁰ emedan några vinbont^{er} råkat i jäsning, och hans Förnämhet icke kunde med största tankeanstängning utfundera någon annan orsak därtill, än att Östervall skulle förtärt vinet och förfallskat återstoden med bärsaft^{er}: också står nu det högförnäma husets reputation på den punkt, att nästan ing^{et} hustjenare stå att

erhållas emellan Petersburg och Stockholm, Reval och Tårneå.

Förvaltaren Hillebard, klok som alla Fröjas barn, förstod länge nog bibehålla hans Förmåhets förtroende, och vända, dess "okända snålhet till frikostighet emot sig. Författaren har sig bekant följande presenter som Hillebard inom 8. år erhållit, eller åtminstone haft löfte att erhålla, och hvaraf en del utgått om också några intorkat nemlⁿ ^{1^o} ett Guld ur med tillbehör för det Hillebard vid hans Förmåhets tillträde till Bruket förstod, till dess fördel dölja 100 Skrd jern bestående i utnötta stångjernshamrar etc: 2° verktyg af silfver jemte 5. Louisdor för qvarnarnes behändiga undandöljande vid jordransåknin- gen. 3° 400 Rd^r för Brödtorpska egendomshandeln som H^d utförde så tyst att Assessor Julin icke fick nys derom innan den var afgjord. 4° 300 Rd^r för ^{Kneure} ~~Karman~~ hemmans fördelaktiga handel. 5° 200 Rd^r för uppfinningen att göra nya Gjutmodeller, som insparde en kostnad af 1000 Rd^r. 6° 1000 Rd^r för lefvererade 116 Skrd öfverjern och 7° 500 Rd^r enär Finpada bönderna äro fördrifne. - Slutligen trött vid utförandet af de Friherrliga nyckerne och det ouphörliga ^{ka} ~~Kar~~baserandet, kanske äfven fruktande någon katastrof liknande Brukspatronerne Bremers och Björkmans, hade Hillebard beslutit afträda, hvilket en ordvexling emellan Friherrn och honom angående Finpada Rättegången påskyndade. Hillebard påstod att allmänna rösten högeligen ogillande denne

Rättegång, och att Baronon borde med någon uppoffring i godo uppgöra densamma, hvarpå Friherren svarade att han ej brydde sig om pöbelⁿsladder, och då Hillebard genmälde, att Kellgren i sina skrifter omtalar tvenne sorter pöbel, nemlⁿ en sort åkande i vagn och en sort gående till fot, råkade hans Förnämhet, begripande den plumpa piq^uen i raseri, hvarpå Hillebard kännande sin oberöende ställning genast afträdde.

Baronen har någon gång erkänt, att hans odrägliga och dåliga, misstänksamma lynne vore följd af upstigna hemorhoider och deraf orsakad hufvudverk etc., och således b^ode ursäktas, hvilket nog kan vara en möjlighet, ty då hemorhoiderne, som annars pläga taga sitt säte i röfven, på Friherren sakna denne Kroppsdel, är det nog troligt att de söka plats där tomrum finnes. -

Som denna lilla beskrifning är författad då Friherrn endast är några och 30.år gammal, torde förrän dess bestämmelser att födas, paras och dö alla äro fullgjorde, ämnen nog gifvas till en försättning; e-
medlertid torde detta vara nog att samma Livinstons ord då han säger

Det är svårt at blifva rik

Och förblifva en ärlig man.

- - Häraf synes att Bruket på får, under Hillebard såsom förvaltare, afkastat femtiosjutusende Rd^r mera, på lika lång tid under dess

26
företräde^{are}, under mera gynnande conjectur^{um} för Bruks rörelse i all-
mänhet.

Finis.